

Najczęstsze wady wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym

Co to jest wada wymowy?

Gdy wymowa odbiega od normy ogólnie przyjętej w danym języku, począwszy od drobnych nieprawidłowości w realizacji poszczególnych głosek, aż po ciężkie wady utrudniające kontakt z otoczeniem. Odchylenia w mowie mogą dotyczyć zasobu słownictwa (leksyka), umiejętności posługiwania się formami gramatycznymi lub rozumienia ich funkcji, realizacji fonemów lub ich odbioru. Największą grupę wad wymowy na etapie nauczania początkowego stanowią wady artykulacyjne zwane dyslalią. Jest to nieprawidłowość w wymawianiu jednej, wielu, a nawet niemal wszystkich głosek od razu. Wymowa jest wtedy niewyraźna, mało zrozumiała, aż do bełkotu.

Najogólniej dyslalia obejmuje:

- mogilalię (elizje), tj. opuszczanie dźwięków (krowa- kowa);
- paralalię (substytucje, czyli zamienianie głosek);
- dyslalię właściwą (wszelkie zniekształcenia głosek).

Ze względu na nazwę głosek nieprawidłowo artykułowanych dyslalię dzieli się na:

- sygmatyzm tj. seplenienie (sz, ż, cz, dż jako s, z, c, dz);
- mowa bezdźwięczna (woda-fota, żaba-szapa);
- rotacyzm, tj. reranie (wadliwa wymowa r);
- kappacyzm (wadliwa wymowa k);
- gammacyzm (wadliwa wymowa g);
- rynolalia, tj. nosowanie (nosowa wymowa głosek ustnych lub odwrotnie).

Drugim co do częstotliwości występowania u dzieci rodzajem zaburzenia mowy jest jąkanie. Najogólniej mówiąc polega ono na zaburzeniu koordynacji narządów: oddechowego, artykulacyjnego i fonacyjnego. Obserwuje się wzmożone napięcie mięśni związanych z mową, np. więzadła głosowe zaciskają się, zachodzą na siebie, głos wydobywa się z trudem..

Co wywołuje wady wymowy?

Przyczyną wad wymowy są najczęściej nieprawidłowości w budowie i funkcjonowaniu narządów artykulacyjnych lub zaburzenia słuchu fonematycznego. Można je podzielić na wewnątrzpochodne (tkwiące w dziecku) i zewnątrzpochodne (środowiskowe).

Do czynników wewnątrzpochodnych zaliczamy:

- niską sprawność ruchową narządów artykulacyjnych (języka, warg, podniebienia miękkiego);
- wady zgryzu i anomalie zębowe (wymowa międzyzębowa);
- upośledzenie słuchu fizjologicznego (zaburzenia artykulacji, melodii, intonacji, elizje);
- nieprawidłową budowę aparatu mowy (rozszczep podniebienia, warg, zbyt duży lub mały język, skrócone wędzidełko);
- przerost trzeciego migdałka (nosowanie, wymowa międzyzębowa);
- dysfunkcję słuchu fonematycznego (odpowiadającego za procesy analizy i syntezy słuchowej).

Do czynników zewnątrzpochodnych (tkwiących w rodzinie) należą:

- mówienie do dziecka językiem nianiek (spieszczanie);
- nadmierny rygorizm lub liberalizm co do mowy dziecka;
- ograniczone kontakty z matką do 2 r. ż.;
- zaniedbania zdrowotne matki w ciąży (niedożywienie, używki);
- niewłaściwa atmosfera rodzinna;
- nieprawidłowe wzorce wymowy w domu;
- brak okazji do rozwijania mowy (rozmowy, czytanie książek, oglądanie ilustracji, gry językowe).

Jakie skutki powodują wady wymowy?

1. W znacznym stopniu utrudniają osiągnięcie sukcesów w szkole.
2. Kłopoty w nauce czytania i pisania (agramatyzmy, nieprawidłowa budowa zdań, uporczywe literowanie,

kłopoty z łączeniem liter i głosek w wyrazy, z przejściem od głoskowania do czytania sylabami i wyrazami, opuszczanie, przestawianie lub dodawanie różnych głosek i sylab, zamienianie wyrazów o podobnym brzmieniu; w pisaniu kłopoty z posługiwaniem się dwuznakami, spółgłoskami miękkimi, dźwięcznymi i bezdźwięcznymi, końcówkami fonetycznymi -ą -om, inne).

3. Zaburzenia osobowości (poczucie niższej wartości, osamotnienia, stany lękowe np. ogo fobię- lęk przed wypowiedaniem się, nerwowość, unikanie kontaktów z gośćmi, rówieśnikami).
4. Osłabiają wydolność umysłową dziecka i wpływają ujemnie na jego stosunek do nauki, szkoły i kolegów.

